

ALGEMENE VERGADERING

ONDERWERP

Financiële doorwerking
collegeplan

PROGRAMMA

Bestuur en omgeving

PORTEFEUILLEHOUDER

J. Lodders

De Algemene Vergadering besluit

1. In te stemmen met een begrotingswijziging van € 1.030.000 voor 2024 ten behoeve van de uitvoering van het collegeplan en de structurele kosten voortkomend uit het collegeplan voor de jaren 2025 en verder op te nemen in de kadernota en de op te stellen Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029.

Korte samenvatting

In 2023 heeft het college een collegeplan opgesteld om uitvoering te geven aan het Bestuursprogramma 2023 - 2027 'Verbinden en koers houden'. Het college is aan de slag met de realisatie. Voor een viertal accenten is in beeld gebracht wat dit vraagt aan extra financiële middelen om de ambities te kunnen realiseren. Met dit besluit leveren we extra inspanning op de accenten: Verbinden, Waterbeschikbaarheid, Kennis en waterkwaliteit. Vooruitlopend op de ambitiebepaling voor waterbeschikbaarheid worden nu middelen vrijgemaakt om de huidige aanpak door te zetten.

Relevante kaders

Bestuursprogramma 2023 - 2027 'Verbinden en koers houden'
Collegeplan 2023 - 2027

Lelystad, 14 mei 2024

het college van Dijkgraaf en Heemraden,

de secretaris-directeur,
ing. W. Slob MSc.

de dijkgraaf,
ir. H.C. Klavers.

Aanleiding

Op 15 maart 2023 zijn de waterschapsverkiezingen gehouden. Tijdens de formatiefase is het Bestuursprogramma opgesteld en op 6 juni 2023 vastgesteld door de AV. Het college heeft een plan opgesteld om uitvoering te geven aan het Bestuursprogramma. In de AV van november 2023 is het collegeplan vastgesteld.

Bij de vaststelling van het collegeplan is aangegeven dat een aantal maatregelen uit het collegeplan structurele uitvoeringskosten met zich meebrengt. Er is afgesproken dat deze maatregelen en de onderbouwing van de kosten aan de AV worden voorgelegd in een apart voorstel.

In dit voorstel wordt u gevraagd in te stemmen met de uitvoeringskosten en deze te verwerken in de begroting en meerjarenraming.

Beoogd effect

Invulling geven aan de ambities uit het collegeplan voor de accenten:

- Verbinden: Water en bodem sturend in de ruimtelijke inrichting
- Waterbeschikbaarheid
- Kennisuitwisseling & Kennisverspreiding
- Schoon & Gezond Water

Onderbouwing beslispunten

1.1. Het college en de organisatie zijn aan de slag met het collegeplan om de ambities van het Bestuursprogramma te realiseren. De meeste activiteiten zijn opgepakt, of zijn geprogrammeerd voor de komende jaren in de bestuursperiode. Veel van onze bestuurlijke doelstellingen liggen in 2030. De activiteiten zijn erop gericht om deze doelen te realiseren.

1.2. Een viertal accenten vraagt om structurele uitvoeringskosten. Bij de aanbidding van het collegeplan in de AV van november is aangegeven, dat er voor de benodigde middelen voor de uitvoering van het collegeplan separate voorstellen aan de AV worden aangeboden, op basis van een nadere uitwerking. In het collegeplan is hiervoor een eerste inschatting opgenomen. Het gaat om de accenten: Verbinden: water en bodem sturend in de ruimtelijke inrichting; 'kennisuitwisseling en kennisverspreiding'; waterbeschikbaarheid en 'schoon en gezond'. In de bijlages is voor deze vier accenten toegelicht hoe hier invulling aan wordt gegeven.

1.3. De uitvoeringskosten vallen hoger uit dan indertijd (bij het vaststellen van het collegeplan) geraamd. De uitwerking van accent 'Verbinden: water bodem sturend in de ruimtelijke inrichting' vraagt om extra inzet, zie 1.4. Daarnaast wordt de uitwerking van accent waterbeschikbaarheid anders ingevuld dan eerder gepland, zie 1.6.

1.4. Extra inzet op grootschalige en complexe gebiedsontwikkelingen waarbij we de structurerende principes vanuit de beleidsbrief 'Water en bodem sturend' inbrengen en samen met gebiedspartners kijken hoe we die kunnen doorvertalen in planvorming en inrichtingsprincipes. Voorbeelden hiervan zijn Almere Duin en Waterfront Lelystad. Dit vraagt veel inzet in verschillende rollen en taken: regie, bestuurlijke advisering en besluitvorming, inbreng inhoudelijke deskundigheid, opstellen overeenkomsten, bepalen hoe we omgaan met verzoeken over maatwerk en afwijken van beleid. Daarnaast is met name door de grote woningbouwopgave het aantal grote en complexe gebiedsontwikkelingen zeker twee keer zo groot geworden.

1.5. Er wordt op dit moment al volop gewerkt aan het vormgeven van de principes uit water bodem sturend bij complexe gebiedsontwikkelingen en hoe we hier als waterschap invulling

aan geven. Hiervoor wordt een afwegingskader opgesteld. Later dit jaar wordt dit afwegingskader met daarin een redeneerlijn welke positie we als waterschap innemen bij complexe gebiedsontwikkelingen opgeleverd.

- 1.6. Eerste fase uitvoering waterbeschikbaarheid via collegeplan.** De AV heeft in maart aangegeven dat een tweede beeldvormende behandeling wenselijk is van het onderwerp waterbeschikbaarheid. De besluitvorming over beleid waterbeschikbaarheid met de daarbij benodigde middelen zal hierdoor ook op een later moment plaatsvinden. Daarom worden nu wel middelen gevraagd voor 2024 en 2025 via het collegeplan om aan de slag te gaan met de onderzoeken en pilots en geen vertraging op te lopen. De aanvullend benodigde middelen vanaf 2025 zullen worden meegenomen in het besluitvormende voorstel over dit onderwerp dat naar verwachting in het najaar aan de AV zal worden aangeboden.
- 1.7. De invulling van de uitvoeringskosten voor de vier accenten leidt tot een begrotingswijziging voor 2024 en tot structurele kosten voor 2025 en verder.** Onder het kopje 'financiële consequenties' zijn deze kosten uitgewerkt.
- 1.8.** De invulling van het accent Verbinden: water en bodem sturend in de ruimtelijke inrichting is in eerste instantie gefocust op de aanpak van grote en complexe gebiedsontwikkelingen, zoals Almere Pampus, Waterfront Lelystad en Lelylijn. Hiermee is een deel van de financiële consequenties in beeld (zie 1.5). **In 2025 beschouwt het college wat de uitwerking van Water en Bodem sturend & omgevingsgericht werken** nog verder vraagt en of dit leidt tot financiële consequenties. Voor het accent "Kennisverspreiding/-ontwikkeling" volgt een uitwerking inclusief evt. financiële consequenties (zie bijlage 2).

Alternatief

Niet instemmen met begrotingswijziging en niet opnemen van de financiële consequenties voor 2025 en verder in de kadernota. Dit betekent dat de ambities uit het collegeplan niet worden gerealiseerd.

Risico's en kanttekeningen

Een groot aandeel van de uitvoeringskosten betreft loonsom. Het werven van het juiste personeel is een uitdaging. Als de werving niet tijdig lukt dan kan dit leiden tot een onderbesteding van de budgetten en in mindere mate realiseren van de gestelde ambities uit het collegeplan.

Financiën en capaciteit

De totaal benodigde middelen die nodig zijn voor realisatie van het collegeplan op de vier uitgewerkte accenten bedragen ruim € 1,0 miljoen in 2024 en € 1,4 tot € 1,5 miljoen voor de jaren daarna. Deze bedragen bestaan voor het grootste deel uit loonsom.

Bedragen (x1000 euro)

Accenten	2024	2025	2026	2027	2028 en verder
Verbinden: WBS gebiedsontwikkeling, omgevingsgericht	650	950*	1.048*	1.048*	1.048*
Waterbeschikbaarheid	200	200	-**	-**	-**
Schoon & gezond water	130	265	265	265	215
Kennis uitw. & verspreiding	50	130	130	130	130
Totaal	1.030	1.545	1.445	1.445	1.395
Aandeel loonsom	815	1.435	1.395	1.395	1.395

*Dit zijn de structurele bedragen zoals die nu worden voorzien. Voor Water & Bodem sturend (WBS) en omgevingsgericht werken volgt een nadere beschouwing in 2025 of hier extra middelen nodig zijn.

** Voor de jaren 2025 en verder volgt aparte besluitvorming voor waterbeschikbaarheid.

Bij de aanbidding van het collegeplan (november 2023) is zoals aangegeven een inschatting gemaakt van de benodigde middelen voor de uitvoering van het collegeplan. Deze raming zag er als volgt uit:

Jaar	2024	2025	2026	2027
Inschatting middelen collegeplan (AV nov 2023)	750	1.050	1.200	1.200

De benodigde middelen vallen hoger uit dan de inschatting die bij het collegeplan is gemaakt. Dit wordt vooral veroorzaakt door de benodigde middelen voor het accent gebiedsontwikkeling en de middelen voor waterbeschikbaarheid. Zoals aangegeven onder 1.8 vindt er nog een verdere uitwerking plaats op de accenten verbinden: water en bodem sturend en kennisontwikkeling/verspreiding. Financiële consequenties die hieruit voortkomen worden via een apart voorstel aan de AV voorgelegd.

Indien de AV instemt met dit voorstel, worden de geraamde bedragen voor 2025 en latere jaren meegenomen in de kadernota en de in het komende najaar op te stellen Begroting 2025 en Meerjarenraming 2026-2029.

Begrotingswijziging

Voor 2024 wordt gevraagd om de begroting met € 1.030.000 op te hogen. Dit bedrag is als volgt verdeeld over de programma's.

- Bestuur en omgeving: € 700.000 (volledig loonsom)
- Voldoende en gezond water: € 280.000, waarvan € 115.000 loonsom
- Schoon, gezuiverd water: € 50.000 (geen loonsom)

Communicatie

De focus van de communicatie ligt op de concrete projecten die voortkomen uit het bestuursprogramma en collegeplan.

Bijlagen

Invulling vier accenten (ambities, resultaat, maatregelen):

- a. Water bodem sturend in de ruimtelijke inrichting, onderdeel complexe gebiedsontwikkelingen
- b. Kennisuitwisseling en kennisverspreiding
- c. Waterbeschikbaarheid
- d. Schoon en gezond

Bijlage 1: Accent Water bodem sturend in de ruimtelijke inrichting

Complexe gebiedsontwikkelingen

Ambitie collegeplan:

'We vertalen de principes en nog volgende kaders voor water en bodem sturend, samen met onze partners, naar handvatten. Voor onze inbreng in bijvoorbeeld de uitvoeringsagenda van Samen Maken We Flevoland, de uitwerking van de gebiedsplannen in het kader van het 'Provinciaal Plan Ruimtelijke Gebied', in de uitwerking van de woondeals en in concrete gebiedsontwikkelingen door derden'

Beoogd resultaat:

1. Inzicht in de grenzen van ons watersysteem met een tijdshorizon wanneer en waar het ontoereikend is.
2. Water en bodem sturend ingebed in alle fasen van ruimtelijke ontwikkelingen: (strategische) visievorming, planvorming, ontwerp gebiedsinrichting, uitvoering, beheer en onderhoud.
3. Onze partners kunnen op alle relevante beleidsterreinen in veel gevallen zelfstandig de afwegingen maken, op basis van de benodigde kennis en aangereikte tools

Hoe vullen we dit in:

- Opstellen afwegingskader met redeneerlijn welke positie we innemen en waar we aan tafel willen (2024).
- Vertaalslag naar beheergebied bepalen voor water en bodem sturend in de ruimtelijke inrichting (2024).
- Ontwikkelen van handvatten, informatie en producten waarmee we onze gebiedspartners zelf afwegingen kunnen laten maken (2025).
- Instrumenten aanpassen (Waterschapsverordening, watertoets, kaartverhalen) (2025).
- Pro-actief in strategische samenwerkingen en gebiedsprocessen (SMWF, FPLG, omgevingsvisies, etc.) en gebiedsontwikkelingen (Pampus, Almere Duin, Oostvaardersoever etc.) (continu).
- Verder ontwikkelen van strategisch omgevingsmanagement en omgevingsgericht werken met onze gebiedspartners (continu).

Bijlage 2: Accent kennisuitwisseling en kennisverspreiding

Ambitie collegeplan:

- (Onderlinge interne betrokkenheid uitvoering ZZL-werk vergroten)
- Versterken regionale en nationale kennisuitwisseling
- Verbinding hebben met regionale en nationale programma's
- Bijdragen aan oplossen van uitdagingen in het waterbeheer van nu en morgen (internationaal)

Beoogd resultaat:

- Bijdragen aan curriculum van tenminste twee onderwijsinstellingen (doel 2026)
- Vanuit kennis is de samenwerking binnen Europa versterkt (doel 2026)
- Aangesloten op Europese ontwikkelingen en kennisagenda's (doel 2026)
- DWA-visie 2030 geïmplementeerd binnen ZZL (aanvulling op huidige buitenlandbeleid)

Hoe vullen we dit in:

1. De organisatie is gestart om de onderlinge betrokkenheid te versterken. De komende periode wordt dit ingevuld door medewerkers van verschillende teams/afdelingen met elkaar een dag mee te laten lopen (jouw baan – mijn baan).
2. Verkennen en opzetten van een samenwerking met kennis- en onderwijsinstellingen.
3. Verkennen/ uitbouwen kennisuitwisseling internationaal
 - o Uitwerken DWA Visie 2030
 - o Kennis halen in Europa en verder
 - o Onderzoeken regionale samenwerking in Europa

Ad 2. Kennis (afspraken met kennisinstellingen en onderwijsinstellingen)

Er wordt ingezet op het verkennen en aangaan van een samenwerking met twee concrete opleidingen, die aansluiten op het werkveld van het waterschap. De samenwerking kan bestaan uit: het verzorgen van gastcolleges, ontwikkelen van praktijkcases ten behoeve van het curriculum, aanbieden van doorlopende onderzoekopdrachten (tbv stage/afstuderen/PhD). Komende periode worden contacten gelegd en gesprekken gevoerd met kennis- onderwijsinstellingen om te onderzoeken of en hoe we tot een duurzame samenwerking kunnen komen. In de komende periode worden contacten gelegd en samenwerkingsmogelijkheden verkend en wordt uitgewerkt hoe we de samenwerking kunnen vormgeven.

Ad 3. Internationaal (kennisuitwisseling)

Er zal komende periode verkend worden hoe kennisuitwisseling (halen en brengen) binnen Europa werkt en hoe we de bestaande contacten in Brussel (beter) kunnen benutten voor ons werk. Denk bijvoorbeeld aan:

- Pro-actief input/ kennis leveren ten behoeve van debat/besluitvorming in Europa;
- Tijdig zicht krijgen op (signaleren van) relevante Europees beleid/wet/regelgeving die impact kan hebben op het waterschap.
- Zicht op financieringsmogelijkheden uit Brussel voor projecten in ons beheergebied.
- Regionale samenwerking met de partners in ons beheergebied en/of binnen Waterkrachtverband richting Brussel en Europa samenwerking

In de komende periode worden contacten gelegd met Brussel en samenwerkingsmogelijkheden verkend, en wordt geïnventariseerd wat dit voor Zuiderzeeland kan opleveren. Een evaluatie zal nodig zijn om te bepalen hoe hier verder invulling aan te geven. Dit zal in samenhang worden gedaan met de verdere uitwerking van de DWA Visie 2030 voor Waterschap Zuiderzeeland. De uitwerking hiervan, inclusief evt. financiële consequenties, worden aan de AV voorgelegd (zie ook onderbouwing 1.6).

Bijlage 3: Accent Waterbeschikbaarheid

Ambitie collegeplan:

'Het rapport 'Zoetwatervoorziening Waterschap Zuiderzeeland' is ons vertrekpunt voor de onderbouwing dat er grenzen zitten aan de beschikbare hoeveelheid water in droge periodes. Dit probleem speelt niet op de middellange of lange termijn, maar al op korte termijn. We werken deze bestuursperiode door aan ons project Waterbeschikbaarheid'

Beoogd resultaat:

- Vergroten bewustzijn over de grenzen aan beschikbare hoeveelheid water.
- Duidelijkheid creëren wat van het waterschap verwacht mag worden m.b.t. de aanvoer water uit IJsselmeergebied.
- Duidelijkheid creëren over het standpunt en kaders bij peilverhoging en aanpassingen aan het watersysteem.
- Mogelijkheden om meer water vast te houden en de watervraag terug te dringen in beeld gebracht.

Hoe vullen we dit in:

De AV heeft in maart 2024 tijdens de beeldvorming het belang van waterbeschikbaarheid opnieuw onderstreept. Om verder invulling te geven aan het accent waterbeschikbaarheid werken we in 2024 aan een bestuursvoorstel over de koers. De koers gaat over de gepresenteerde uitgangspunten en het uitvoeringsprogramma. In het uitvoeringsprogramma zijn vier sporen benoemd:

1. Voorraad en waterverdeling IJsselmeergebied

Met mede overheden in gesprek en afspraken maken over voorraadbeheer, verdeling van water en omgaan met nieuwe watervragers

2. Actualiseren beleidsregel wateraanvoer (2009)

3. Vergroten kennis watersysteem en bewustzijn over de grenzen aan de beschikbare hoeveelheid water door in gesprek te gaan met gebiedspartners (o.a. keukentafelgesprekken agrariërs, Samenwerkingsverband Klimaatadaptatie Flevoland (gemeenten, provincie, RWS, GGD, Vitens), natuurterreinbeheerders en belangenvertegenwoordigers)

4. Onderzoek, dataverzameling, innovatieve oplossingen, pilots t.b.v.: watervraag beperken, meer water vasthouden, water anders verdelen & adaptatie.

De benodigde middelen voor 2024 en 2025 worden ingezet om inzicht op te doen en pilots uit te voeren t.b.v. zoutmetingen, water vasthouden en peilopzet. Het gaat hierbij zowel om kosten voor realisatie als kosten voor de begeleiding en voorbereiding.

Bijlage 4: Accent Schoon en Gezond water

Ambitie uit het collegeplan

'Het verbeteren van de waterkwaliteit in het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland door:

- Beter inzicht te krijgen in bronnen van relevante verontreinigingen in stedelijk en landelijk gebied;
- De waterkwaliteit in stedelijk en landelijk gebied verder te verbeteren met de mogelijkheden die de Waterschapsverordening en VTH bieden;
- Meer inzicht te krijgen in de kwaliteit van het (ondiepe) grondwater;
- Keuzes te maken in de aanpak voor verwijdering van microverontreinigingen op onze AWZI's.'

Beoogd resultaat

- Relevante verontreinigingen, bronnen en handelingsperspectief in stedelijk en landelijk gebied zijn bekend;
- ZZL neemt voor relevante emissies maatregelen voor zover die binnen de eigen reikwijdte liggen, waaronder maatwerk in de waterschapsverordening en het VTH-instrumentarium;
- ZZL is in gesprek gegaan met andere gebiedspartijen over hun handelingsperspectief;
- Er is een besluit genomen over de monitoring van het ondiepe grondwater en wordt, afhankelijk van het besluit, het ondiepe grondwater gemonitord;
- Een keuze maken in de aanpak voor verwijdering van microverontreinigingen op onze AWZI's.

Hoe vullen we dit in:

1. Verkennen van relevante hotspots in stedelijk en landelijk gebied
2. Verkennen of het bestaande (grond)waterkwantiteitsmeetnet te gebruiken is voor monitoring.
3. Uitvoeren van aanvullend onderzoek in de afvalwaterketen op het gebied van microverontreinigingen en zeer zorgwekkende stoffen, in het bijzonder PFAS.
4. Inzetten op (verdere) ontwikkeling van technologie (DEXfilter) voor verwijdering van microverontreinigingen en specifiek gericht op PFAS voor onze AWZI's

Ad 1. Voor zowel landelijk als stedelijk gebied brengen we in 2024-2025 de potentiële stoffen, bronnen en emissieroutes in beeld. Afhankelijk van de resultaten van deze eerste stap gaan we daarna aan de slag met welke bronnen het VTH-instrumentarium of de Waterschapsverordening een mogelijkheid biedt om de emissies te beperken.

Ad 2. We onderzoeken in hoeverre we het bestaande (grond)waterkwantiteitsmeetnet kunnen gebruiken voor het doen van ondiepe grondwaterkwaliteitsmetingen om zo meer inzicht te krijgen in mogelijke bronnen van verontreiniging en om zinvolle maatregelen te kunnen benoemen. De voorgenomen aanpak bestaat uit twee stappen. Als eerste stap verkennen we in 2024 de mogelijkheid van het bestaande (grond)waterkwantiteitsmeetnet. Mocht het eigen (grond)waterkwantiteitsmeetnet niet of beperkt bruikbaar zijn, dan wordt nagegaan of er een separaat ondiep grondwaterkwaliteitsmeetnet nodig en wenselijk is. Het ondiepe grondwater kan op zijn vroegst vanaf eind 2025-2026 worden gemonitord. De kosten hiervoor zijn op dit moment nog niet in te schatten. De AV wordt hierover te zijner tijd geïnformeerd.

Ad 3. Op dit moment wordt onderzoek nog incidenteel uitgevoerd en ontbreekt het beeld over de AWZI's hoe het zit met de microverontreinigingen (met name PFAS) in het afvalwater en de lozing van gezuiverd afvalwater. Door meer te bemonsteren en analyseren en dus aandacht voor 'meten is weten' ontstaat het inzicht over de herkomst van de micro's (huishoudelijk afvalwater of bedrijven), waar in het gebied 'hotspots' bevinden en waar maatregelen het meest effectief kunnen worden ingezet.'

Ad 4. Op de AWZI Lelystad is een pilotonderzoek uitgevoerd naar de nieuwe technologie DEXfilter voor verwijdering van microverontreinigingen en PFAS. Het onderzoek heeft aangetoond dat de technologie werkt, maar is nog wel aanvullend onderzoek nodig voordat het op 'full scale' kan worden toegepast. Deze technologie is een van de twee methodes waarmee Zuiderzeeland participeert in het Nationaal Groeifonds. Ook kan te zijner tijd een afweging worden gemaakt om deze technologie op andere AWZI's in ons beheergebied in te zetten. Innovaties van andere technieken (binnen het landelijk programma IPMV) worden gevolgd.